

Яковенко О.М.
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна

ДАНИЛО САХНЕНКО – ПІОНЕР УКРАЇНСЬКОГО ІГРОВОГО КІНО

Кінематограф, як нова форма мистецтва, виник наприкінці ХІХ століття, коли прогрес науки та техніки створив передумови для появи рухомих зображень. Перший публічний кіносеанс відбувся 28 грудня 1895 року в паризькому «Гран кафе» на бульварі Капуцинів, де брати Луї та Огюст Люм'єр презентували свої кінематографічні новачки. Винахід швидко набув популярності, поширившись різними країнами, зокрема й на українські землі. Вже 24 квітня 1897 року у Катеринославі (нині Дніпро) відбувся перший кінематографічний показ [3, с. 577]. Саме в цьому місті у 1875 році народився Данило Сахненко – одна з ключових постатей в історії українського кіно.

Знайомство Сахненка з кінематографом відбулося через підприємця Зайлера, який першим привіз кінопроекційне обладнання до Катеринослава. Сахненко почав працювати у «Біоскопі Зайлера», поступово піднімаючись кар'єрними сходами від кіномеханіка до старшого механіка. Вирішальним моментом у його житті стала зустріч із представником французької компанії «Брати Пате і Ко», який запропонував йому стати кореспондентом кіножурналу «Пате».

188

Отримавши професійне обладнання, Сахненко почав знімати документальні сюжети. Його першими роботами стали короткометражні фільми про епідемію холери в Катеринославі та повінь на Дніпрі. Ці роботи викликали зацікавленість у компанії «Пате», яка подарувала йому кіноапарат. Завдяки цьому він разом із партнерами створив «Південноруське синематографічне акціонерне товариство Сахненко, Щетінін і Ко» [4, с. 18]. Це підприємство стало першим кіновиробництвом на території України.

У 1911 році Сахненко заснував власне підприємство – «Південноруське ательє «Батьківщина». Саме тут було створено перший український ігровий фільм «Запорізька Січ або Облога запорозька». Сюжет фільму був присвячений героїчним подвигам козаків під проводом Івана Сірка в боях проти татар і турків. Для відтворення історичної автентичності до зйомок залучили нащадків запорожців із села Лоцманська Кам'янка. У батальних сценах взяли участь близько 400 осіб, використовуючи гармати й човни. Катеринославська газета зазначала: «На березі Дніпра побудували курені, хати, трохи не півсела запросили взяти участь у баталії...» [1, с. 31].

Історики кіно припускають, що у створенні фільму допомагав Дмитро Яворницький, директор Катеринославського музею, який забезпечив знімальну групу старовинним одягом, зброєю та реквізитом. У головній ролі знявся Арнольд Кордюм, а декорації створював художник-самоук Єлисей Шаплик.

Фільм вийшов у прокат у січні 1912 року, але, на жаль, до наших днів дійшли лише чотири його кадри.

Подальша діяльність Сахненка була пов'язана з екранізацією української класики. У 1911 році він зняв театральні постановки «Наймичка» І. Карпенка-Карого та «Наталка Полтавка» І. Котляревського за участю Марії Заньковецької. У 1912 році він створив фільм «Любов Андрія» за мотивами «Тараса Бульби» М. Гоголя, у 1913 році – «Мазепу» за поемою О. Пушкіна «Полтава», а у 1914 році – «Богдана Хмельницького» за однойменною п'єсою М. Старицького [5, с. 40].

З початком Першої світової війни тематика фільмів Сахненка змінилася. Він почав знімати військові пропагандистські стрічки, фінансовані державою, а також комедійні фільми «Грицько Голопупенко», «Ото ускочив!» тощо. Його документальні фільми «Похорон обер-гофмейстера двору Його Величності Г. П. Алексеєва в Катеринославі» та «Хроніка міста Катеринослава» зафіксували важливі події, зокрема візит Миколи II у 1915 році.

Після революційних подій Сахненко продовжив працювати у кінематографі. У 1921 році він приєднався до Катеринославської філії Кінокомітету, а з середини 1920-х років працював оператором у центральній лабораторії ВУФКУ в Харкові. Останнім відомим фільмом, створеним за його участі, став «Убивство сількора Малиновського» (1925). Проте подальша кар'єра митця не склалася – він помер у 1930 році. З його 23 робіт збереглися лише поодинокі кадри, а серед них – драма «Помер бідолага в лікарні військовій» (1916) [6, с. 180].

Таким чином, Данило Сахненко відіграв ключову роль у становленні українського ігрового кіно. Його внесок у розвиток національної кінематографії є надзвичайно важливим. Завдяки його зусиллям український кінематограф зробив свої перші кроки, а стрічка «Запорізька Січ або Облога запорозька» стала визначним досягненням, що заклало підвалини для подальшого розвитку кіно в Україні. Незважаючи на втрату більшості його робіт, ім'я Сахненка назавжди залишиться в історії кіномистецтва як першопрохідця національного ігрового кіно.

Література:

1. Безклубенко С. Д. Українське кіно: начерк історії. К.: Мистецтво, 2001. 266 с.
2. Брюховецька Л. І. Кіно часів своєї юності. К.: Задруга, 2008. 176 с.
3. Капельгородська Н., Глущенко Є., Синько О. Кіномистецтво України в біографіях: Кінодовідник. К.: АВДі, 2004. 710 с.
4. Крізь кінооб'єкти часу. Спогади ветеранів українського кіно / Упорядю І. Корнієнко. К.: Мистецтво, 1970. 318 с.
5. Приходько А. С. Історія українського кінематографа ХХ століття. Навчальний посібник. К.: педагогічна думка, 2012. 128 с.

6. Специфіка художнього кінематографу як історичного джерела. Матеріали VI Всеукраїнської науково–практичної конференції «Культурно-історична спадщина України: перспективи дослідження та традиції збереження» (з міжнародною участю) (Черкаси, ЧДТУ, 07 - 08 грудня 2023 р.) / упоряд. : Лазуренко В. М., Стадник І. Ю., Яшан О. О., Литвин О. В.; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. Ун-т. Черкаси : видавець Гордієнко Є.І., 2023. С. 178-182.